

ARCHEOLOG

1. Informacje ogólne

Archeolog zajmuje się poznawaniem i przybliżaniem innym przeszłości na podstawie odnalezionych pod ziemi dowodów materialnych pozostałych po działalności człowieka. Mogą to być np. fragmenty architektury, narzędzia, przedmioty użytkowe, ale także materiał biologiczny, czyli kości. W zawodzie archeologa można wyróżnić dwa kierunki czy też dwa etapy. Są to:

- praca o charakterze głównie fizycznym, a więc wydobywanie znalezisk z miejsc, w których zostały zachowane. Jest to tzw. praca wykopaliskowa, polegająca, w dużym skrócie mówiąc, na ścisłej współpracy zespołu archeologicznego przy zabezpieczeniu terenu, dokładnym oznakowaniu, wydostaniu cennych przedmiotów oraz ich udokumentowaniu
- praca w placówce naukowej, obejmująca dokładne zbadanie znalezisk, przyporządkowanie ich do danej epoki, ocenę przynależności kulturowej i wartości, analizę materiału badawczego i jego szczegółów dokumentację, a także prace naukowe z wykorzystaniem wyników badań prowadzonych przez innych archeologów, związane z tworzeniem dokumentacji opisowej, fotograficznej, rysunkowej, opracowaniem danego zagadnienia.

Archeolog na stanowisku naukowo-badawczym, oprócz opracowywania opisów i dokumentacji rezultatów pracy wykopaliskowej, zajmuje się również planowaniem i zagospodarowaniem ich prezentacji na wystawach, łącznie z tworzeniem koncepcji katalogów obiektów wystawy czy prowadzeniem lekcji poglądowych na temat obiektów w niej prezentowanych.

Archeolog na stanowisku naukowo-dydaktycznym, pracujący w placówce edukacyjnej, zajmuje się przekazywaniem posiadanej wiedzy, organizowaniem wycieczek terenowych oraz nadzorem nad wakacyjnymi pracami wykopaliskowymi prowadzonymi przez studentów w ramach praktyki zawodowej.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Pracując w ośrodku dokumentacji zabytków, archeolog prowadzi szczegółową ewidencję i dokumentację wszystkich prac archeologicznych, które w danym czasie mają miejsce na terenie Polski. Nie jest to tylko praca teoretyczna, pracownicy ośrodków mają bowiem również obowiązek wizytowania i nadzorowania prawidłowości wykonywania prac w terenie, a także poradnictwo. Z kolei praca w ośrodku ratowniczych badań archeologicznych wiąże się z badaniem terenu przeznaczonego pod inwestycje budowlane, na przykład trasy komunikacyjne.

Archeolog może również pracować jako redaktor, zajmując się przygotowywaniem do druku wyników i analiz badań archeologicznych, rozpowszechnianiem historii znalezisk w jak najszerszym i dokładniejszym stopniu. W skład takiego opracowania wchodzi nie tylko opis słowny, lecz także fotograficzny, rysunkowy, znaleźć się w nim mogą dokładne odwzorowania planów wykopaliisk, rekonstrukcje architektoniczne, wyniki przeprowadzonych badań.

Praca wykopaliskowa ma charakter zespołowy. Łączy się ze współpracą z różnymi specjalistami (takimi jak geodeta, fotograf, rysownik, konserwator, a także architekt czy epigrafik), którzy uczestniczą w pracy przy znaleziskach, dokumentując je i uzupełniając ich analizy tworzone przez samego archeologa. Jest to więc praca obfitująca w kontakty z ludźmi, a co za tym idzie, sam archeolog jest narażony na możliwość wystąpienia sytuacji konfliktowych.

Wykonywanie pracy archeologa, szczególnie w terenie, często wiąże się z trwaniem w niewygodnej pozycji. Znaleziska są bezcenne, w związku z czym niezależnie od miejsca odnalezienia, najważniejszą kwestią jest ich wydobycie bez naruszenia struktury. Archeolog wykorzystuje różne narzędzia pozwalające na dostanie się do znaleziska i wyciągnięcie go na powierzchnię. Mogą to być zarówno zwykłe łopaty, jak i specjalne małe łopatkiki, a nawet pędzelki.

Po zakończeniu prac wykopaliskowych miejscem pracy archeologa są pomieszczenia muzealne. Tam, po wykonaniu odpowiedniej dokumentacji, pracuje

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

nad odpowiednim wyeksponowaniem i opisaniem znaleziska, by mogło być wystawione jako element wystawy.

Archeolog jest narażony na wiele czynników szkodliwych. Poczynając od prac w terenie, gdzie może spotkać się z różnymi warunkami atmosferycznymi, niedogodnościami dotyczącymi umiejscowienia prac, pyłem, ryzykiem wypadków (otarcia skóry, skaleczenia, zwichnięcia itp.), przez alergie spowodowane kurzem w magazynach i archiwach, w których przechowywane są znaleziska, przemęczenie narządu wzroku, skończywszy na typowych dla wykładowców akademickich problemach z narządem mowy.

Godziny pracy są bardzo różne, co wydaje się zrozumiałe w przypadku tak zróżnicowanej pracy, jednak nie obejmują nigdy godzin nocnych.

2. Wymagania

Cechami pożądanymi u archeologa są wytrwałość i cierpliwość, a także umiejętność pracy w warunkach monotonnych, szczególnie biorąc pod uwagę prace wykopaliskowe, gdzie niejednokrotnie zdarza się, że wydobywanie danego znaleziska zajmuje wiele godzin męczącej i powolnej pracy. Jest to praca wymagająca dużej spostrzegawczości, dokładności i dbałości o szczegóły. Ze względu na zespołowy charakter pracy archeolog powinien mieć umiejętność współdziałania oraz postępowania z ludźmi, a będąc głównym organizatorem pracy innych musi również mieć umiejętności kierownicze i do samodzielnie podejmowania decyzji.

Niezbędna jest ogólna ciekawość świata, która powinna być motorem działania i chęć poznawania, odkrywania tego, co jeszcze nieodkryte. Niewątpliwie przydatne są te szerokie zainteresowania nie tylko naukowe, lecz także społeczne oraz, w przypadku pełnienia funkcji kierowniczych, menedżerskie.

Archeolog powinien mieć dobrą wyobraźnię, potrafić myśleć twórczo, odtwarzać na podstawie znalezionych relikwii przeszłość i pradawne wydarzenia i

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

fakty, musi rozumować logicznie i dostrzegać związki przyczynowo-skutkowe. Aby swoją wiedzę przekazać szerszemu gronu odbiorców, musi mieć łatwość wypowiadania się w mowie i piśmie, niezależnie od tego, czy jego zadaniem ma być wykład dla studentów czy też opracowanie wyników analiz danego znaleziska i stworzenie opisu na wystawę, dostępnego laikom zainteresowanym tematem.

Przydatnymi umiejętnościami są również uzdolnienia artystyczne, archeolog bowiem często tak samo samodzielnie tworzy różnego rodzaju rysunki, odwzorowania struktur i znaków, którymi są opatrzone znaleziska, tworzy mapy terenu wykopaliska, rozrysowuje jego plany.

Praca wykopaliskowa wymaga wysokiej ogólnej wydolności fizycznej. Archeolog musi wytrzymać długotrwały wysiłek związany z pracą fizyczną, pozostawaniem w niewygodnych pozycjach przez dłuższy czas, znosić różne warunki atmosferyczne. Dlatego ważna jest dobra sprawność układu kostno-stawowego, zręczność rąk i palców oraz dobra koordynacja wzrokowo-ruchowa i zmysł równowagi. Przydatna jest również dobra ostrość wzroku.

3. Czynniki utrudniające zatrudnienie w zawodzie

Ze względu na różnorodność prac wykonywanych przez archeologa nie ma przeciwwskazań, które jednoznacznie ograniczałyby możliwość wykonywania tego zawodu.

W odniesieniu do prac na terenach wykopaliskowych przeciwskazaniem z pewnością są dysfunkcje narządu ruchu ograniczające możliwość swobodnego poruszania się i trwania w niewygodnych pozycjach. Dotyczy to dysfunkcji nawet niewielkiego stopnia, szczególnie w zakresie kończyn dolnych, a przy pracach wymagających precyzji – również kończyn górnych. W przypadku takich prac zasadnicze znaczenie mają warunki atmosferyczne, które mogą być znacznym utrudnieniem i wymagać dobrej ogólnej wydolności organizmu. Jeśli prace

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wykonywane są w pełnym słońcu, przy wysokich temperaturach, w pyłe lub zanieczyszczonym powietrzu, przeciwwskazaniami bezwzględnie są choroby układu krążenia, układu oddechowego, alergię, znaczna otyłość, epilepsja i wszelkie choroby wewnętrzne, które mogą prowadzić do omdleń.

Prace w biurze, przy opisywaniu i dokumentacji, mogą wykonywać nawet osoby ze znacznymi dysfunkcjami kończyn dolnych, poruszające się na wózkach. Czynnikiem utrudniającym pracę w tym wypadku jest znaczna dysfunkcja wzroku. Dla pracowników naukowo-dydaktycznych utrudnieniem jest, oprócz znacznej dysfunkcji wzroku, również dysfunkcja narządu słuchu uniemożliwiająca swobodny kontakt.

W przypadku osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi możliwość wykonywania tego zawodu jest znacznie ograniczona, można tutaj mówić jedynie o pracach pomocniczych.

4. Możliwość zatrudnienia w zawodzie osób z niepełnosprawnościami

4.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

Istnieje możliwość zatrudnienia na stanowisku archeologa niepracującego przy wykopaliskach osób z dysfunkcjami narządu ruchu w zakresie kończyn górnych niewielkiego stopnia oraz nawet znacznego stopnia w zakresie kończyn dolnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich. Warunkiem jest odpowiednie dostosowanie stanowiska pracy.

4.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Osoby z dysfunkcją narządu wzroku mogą wykonywać pracę archeologa pod warunkiem, że jest to dysfunkcja nieznaczna, dająca się korygować odpowiednimi pomocami optycznymi, a stanowisko pracy jest odpowiednio dostosowane.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Osoby z nieznacznymi dysfunkcjami narządu słuchu mogą być korygowane indywidualnymi aparatami słuchowymi mogą wykonywać zawód archeologa pod warunkiem, że ich dysfunkcja nie ogranicza w znacznym stopniu możliwości kontaktowania się z innymi, a stanowisko pracy zostanie odpowiednio dostosowane.

4.4. Osoby z dysfunkcją sfery psychicznej

Osoby z dysfunkcjami sfery psychicznej mogą wykonywać pracę archeologa w przypadku niektórych zadań, jeżeli są w okresie remisji choroby i jeżeli jest spełnione wymaganie zapewnienia odpowiednich, bezpiecznych warunków pracy.

4.5. Osoby z dysfunkcją sfery intelektualnej

Ze względu na zbyt duży trudność zawód jest niedostępny dla osób z dysfunkcją sfery intelektualnej, ale osoby te mogą wykonywać zawód pomocnika archeologa, wykonywać czynności pomocnicze tam, gdzie praca wymaga działań bardziej odtwórczych niż twórczych.

4.6. Osoby z epilepsją

Osoby z epilepsją z rzadkimi atakami poprzedzonymi aurami mogą wykonywać zawód archeologa, z wyłączeniem niektórych obowiązków i przy zapewnieniu bezpieczeństwa na stanowisku pracy.

5. Potrzeba przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnościami

5.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

Osoby z dysfunkcją narządu ruchu mogą potrzebować dostosowania indywidualnie dobranego do swoich potrzeb. Dostosowanie może dotyczyć zarówno

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

samego stanowiska, jak i całego środowiska pracy. W zależności od stopnia dysfunkcji może być potrzebne zapewnienie odpowiedniego siedziska, wyposażonego w elementy pozwalające na indywidualne dopasowanie do danej osoby, takie jak regulowane oparcie, podłokietniki, podnóżki, regulowana wysokość. Może też być potrzebne zapewnienie optymalnego dostępu do sprzętów biurowych (odpowiednie biurko) oraz wszystkich materiałów i urządzeń, z których może korzystać pracownik (odpowiednie ich ustawienie bądź zastosowanie rozwiązań ułatwiających korzystanie z nich). W przypadku osób poruszających się o kulach może zaistnieć potrzeba zainstalowania poręczy, a dla osób poruszających się na wózkach – zapewnienia odpowiedniej przestrzeni manewrowej, pozwalającej na swobodne przemieszczanie się.

5.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

W zawodzie archeologa mogą pracować osoby z dysfunkcjami narządu wzroku, jeżeli jest to dysfunkcja niewielkiego stopnia i daje się skorygować za pomocą szkła optycznych bądź soczewek kontaktowych. Stanowisko pracy powinno być odpowiednio doświetlone. Należy więc ograniczyć obowiązki osoby z dysfunkcją wzroku o zadania wykonywane w trudnych warunkach i miejscach, w których nie ma możliwości zapewnienia dobrego oświetlenia.

5.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Osoby z dysfunkcją narządu słuchu powinny nosić indywidualne aparaty słuchowe zapewniające swobodę kontaktu z innymi ludźmi. W przypadku zawodu archeologa należy ograniczyć obowiązki osoby z dysfunkcją słuchu, eliminując te, które wymagają intensywnego kontaktu z ludźmi, takie jak praca dydaktyczna. Wszędzie tam, gdzie praca archeologa wiąże się z pracą w zespole, o ile to tylko możliwe, wskazane jest zastosowanie wewnętrznego systemu komunikacji z

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

osobami słyszącymi lub wprowadzenie sygnalizacji świetlnej informującej o ewentualnym niebezpieczeństwie (jako dodatkowej formy zabezpieczenia).

5.4. Osoby z dysfunkcją sfery psychicznej

Osoby z dysfunkcją sfery psychicznej mogą wykonywać pracę archeologa tylko w przypadku remisji choroby i wyrażenia zgody przez lekarza prowadzącego. Należy unikać przekazywania osobom z dysfunkcją sfery psychicznej obowiązków wiążących się z intensywnym i częstym kontaktem z ludźmi, dlatego wskazana jest praca naukowa, na przykład przy opisywaniu znalezisk. Należy również zapewnić warunki ciszy i spokoju oraz yczliwy nadzór innych współpracowników.

5.5. Osoby z dysfunkcją sfery intelektualnej

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną mogą wykonywać jedynie zadania pomocnicze (na przykład prace fizyczne przy wykopaliskach). W swojej pracy mogą wymagać indywidualnego doboru poszczególnych czynności ze względu na osobiste predyspozycje, wiek i długość wprowadzenia w zakres obowiązków oraz stałego wsparcia podczas okresu zatrudnienia (kontroli swojej pracy, nadzoru yczliwej osoby).

5.6. Osoby z epilepsją

Możliwe jest zatrudnienie osób z epilepsją, z rzadkimi atakami poprzedzonymi aurami. Konieczne jest wówczas ograniczenie zadań, które mogłyby być źródłem ataków (nie jest wskazana praca przy wykopaliskach, ze względu na duże ryzyko wypadków i zagrożenie uszkodzeniami ciała w razie wystąpienia ataku).

Osoby z epilepsją mogą pracować w warunkach biurowych z zachowaniem odpowiednich środków bezpieczeństwa i zapewnieniem warunków, w których w razie ataku możliwa byłaby szybka pomoc.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uwaga. Każdy przypadek zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością oraz przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości tej osoby należy rozpatrywać indywidualnie.

**Ramowe
Wytyczne**

w zakresie projektowania obiektów, pomieszczeń
oraz przystosowanie stanowisk pracy
dla osób niepełnosprawnych o specyficznych potrzebach

CIOP **PIB**